№ 57 მარტი 17, ხუთშაბათი 1888 მარტი 17, ხუთშაბათი № 57

ფასი ეროვნული

თვე	მან.	კ.	თვე	მან.	კ.
12	10	—	6	6	—
11	9	50	5	5	50
10	8	75	4	4	75
9	8	—	3	3	50
8	7	25	2	2	70
7	6	50	1	1	50

ცალკე ნომერი—ერთი შაური

ივერია

გაზეთის დასაკვეთად და ეკრძო განცხადებათა დასაბეჭდად უნდა მიმართონ: თბილისში ერდელიანის, ახალ ბაზრობაში ქვე., სასლი № 9, ბ-ნ ნიდდეველის საგაზეთოს. გოლოთინში ... ტი, წერა-კითხვის საზოგადოების ... ...

ფასი განცხადებისა: ჩვეულებრივი სტრიქონი რვა კაპ.

1877—1888 საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი 1877 1888

განცხადება

ქუთაისის მაზრის თავად-აზნაურთა წინამძღოლი, თავადი წულუკიძე, ამით აუწყებს ქუთაისის მაზრის თავად-აზნაურთა, რომ პირველს აპრილს ქუთაისის დეპუტატთა საბრანიაში დანიშნულია კრება. ვსთხოვ თავად-აზნაურობას, მობრძანდნენ დანიშნულ დროსთვის და წარმოადგინონ საბუთები საარჩევანო უფლებისა, თანხმად რბ მუხლისა, შენიშვნა რდ, რი ტომი IX, გამოცემა 1876 წ. და უმაღლესად გადმოცემული 8 ნოემბერს 1887 წელსა აზრი საბელმწიფო საბჭოსი შეცვლისათვის ქონებრივის ცენზისა.

ქუთაისის მაზრის თავად-აზნაურთა წინამძღოლი
(3—2) თავადი წულუკიძე

ტფილისი, 16 მარტი

ჩვენ მოგვივიდა გუშინ პატარა წიგნაკი, საცა დაბეჭდილია სიტყვა თქმული პროგიმნაზიის ინსპექტორის ბ-ნ მარტინოვსკის მიერ წლიურ აქტის დროს 13 დეკემბერს 1887 წ. ამ წიგნაკში ბევრი რამ მეტად საყურადღებოა და საინტერესო. ითხოვს საუბარს, რაიც ჩამოთვლილია ბ-ნ მარტინოვსკის მიერ თქმულ სიტყვაში. ჩვენ ყურადღებას მივაქცევთ მარტო ერთს საგანს, რომლის გამოც ბ-ნს მარ-

სიტყვის საგანი. სიტყვის საგნად აუღია მთელის 1887 წლის მოქმედება და მოდგაწეობა ტფილისის პროგიმნაზიის პედაგოგიურ საბჭოსი. ვინც ამ პატარა წიგნაკს კბილში ჩაუდგება, იგი მთელს მრავალ გვარობას ამ საბჭოს მოქმედებისას ცხადად წარმოიდგენს,—ისე ხერხიანად, ისე განვითარებით არის შედგენილი ეს წიგნაკი. მეტად რთული საქმეა უმაწვილების სწავლის და წურთვნის საქმე, მეტად მრავალ-კეცია, მეტად მრავალი საგანი და საარჩიელია ამ საქმის მსვლელობის გზაზედ, თუნდ იმისთანა გზა-მოკლე და მცირეოდენი სასწავლებელი იყოს, როგორიც პროგიმნაზიაა. წიგნაკიდამა სჩანს, რომ პროგიმნაზიის პედაგოგიურს საბჭოს ბეჯითად უდევნებია ამ მრავალ გვარობისათვის თვალი და მეცადინეობა არ დაუზოგავს, რომ კეთილად განწყობილის და აგებულის სასწავლებელის მოვალეობა პროგიმნაზიას თავისის მხრით წარმატებით შეესრულებინა.

ჩვენ ყოველ იმ საგანზედ ვერ გავმართავთ საუბარს, რაიც ჩამოთვლილია ბ-ნ მარტინოვსკის მიერ თქმულ სიტყვაში. ჩვენ ყურადღებას მივაქცევთ მარტო ერთს საგანს, რომლის გამოც ბ-ნს მარ-

ტინოვსკის ბევრი რიგიანი და შესაფერი აზრი წარმოუთქვამს და რომელიც დღეს რუსეთსა თუ ევროპაში ყველას—მმობლებს, თუ შედაგოგებს — ძლიერ ალაპარაკებს და აფიქრებს. ამ საგანმა თავისი საკუთარი სახელიც დაირქვა და ეხლა შედაგოგიაში ცნობილია «დაქანცვად» (переутомленіе). ეხლანდელი სასწავლებელი ქანცს აცლის უმაწვილსა და სულიერად თუ ხორციელად მეტის-მეტად ჭალავს და ადუნებსო. ამაშია თვით ბუნება საგნისა, რომელსაც დაქანცვას ეძახიან. ეხლანდელნი შედაგოგები ამ საგანზედ დღეს ყველგან ჭლაპარაკობენ და ამ ლაპარაკმა მთავრობის ყურამდინაც მიაღწია. როგორც რუსეთსა, ისეც სხვაგან ევროპაში მთავრობა იმის ზრუნვას შეუდგა, რომ შეიტყოს საქმე სწორედ ესეა თუ არა და თუ ესეა, წამალი რამ მოუპოვოს.

რა თქმა უნდა, ესრე გაძლიერებული ლაპარაკი ამ „დაქანცვაზედ“ შეუნიშნავად არ დაჭრიბოდა პროგიმნაზიის შედაგოგიურს საბჭოს და ბ-ნი მარტინოვსკი გვაუწყებს, რომ საბჭოს უყურადღებოდ არც ეს ფრიად დიდის მნიშვნელობის საგანი დაუგდია. იგი ამბობს: «საზოგადოებასა და

ქურნალ-გაზეთობაშა უჩივიან დაქანცვას უმაწვილებისას სკოლებში. ეს ჩივილი ისმის როგორც რუსეთში, ისეც საზღვარ-გარედ. საზოგადოებაც და ქურნალ-გაზეთობაც ამის მიზეზს ჭხედავს უფრო იმაში, რომ ვითომ მეტად ვრცელი პროგრამაა სწავლებისა. ხსენებული ჩივილი უსაფუძვლო არ არის, ხოლო მიზეზი-კი სწორედ არ არის ნაჩვენებიო».

ბ-ნ მარტინოვსკის მოჰყავს საბუთები და ამბობს, რომ პროგრამის სივრცელეს-კი არ უნდა დაებრალოს ეგ დაქანცვა უმაწვილებისა, არამედ უხერხობას, გულგრილობას ოსტატებისასაო. პროგრამაო, ამბობს იგი, ოსტატს მარტო ანიშნებს გზასა, რომელსაც იგი უნდა დაადგეს, და სრულებითაც არ ავალებს, რამ სიბევრე ცოდნა უნდა სთესოს ამ გზაზედაო. ბ-ნი მარტინოვსკი მაგალითებით სცდილობს დაამტკიცოს, რომ აწ არსებული პროგრამა ვრცელი არ არის. რამოდენად მართალია ამაში ბ-ნი მარტინოვსკი, ეს შედაგოგებს გავარჩევნიო. ხოლო იგი ამის შემდეგ ამბობს, რომ რაკი პროგრამა ვრცელი არ არის, მაშ მიზეზად უმაწვილების დაქანცვასა სკოლაში სხვა უნდა მოვუძებნოთო. მიზეზი ის არისო, რომ თვითონ კურსს სა-

გნეებსს სკოლაში ხშირად მეტის-მეტად აგანიერებენ, ადიდებენ ასე, რომ უმაწვილის ფონე ვეღარ იტანსო. ამას ის მოსდევსო, რომ უმაწვილები თვით სკოლაში ვეღარას ასწრობენ და ოსტატებისაგან იძულებულნი არიან შინაც გასაკვეები გაიკვეთონო. ეს საშინაოდ გასაკვეების მიცემა კანონისაგან არ არის დადგენილი და მარტო ჩვეულებისაგან არის ერთხელ და ერთხელ შემოღებულიო.

ბ-ნ მარტინოვსკი შირდაპირ ამბობს, რომ როცა სწავლება კლასში რიგიანად არ მიჰყავს ოსტატს, მაშინ, რასაკვირველია, საშინაოდ უნდა მისცეს შეგირდს გასაკვეთი სასწავლებლისადაო. ხოლო თუ მასწავლებელი სინიდისიერად განაწილებს მთელის წლისათვის სწავლების საგანს, შეუწონავს სწავლების საგნის სიდიდეს რიცხვს მთელის წლის გასაკვეებისას, თუ ყოველ ამის მოსაზრებით განსაზღვრავს მეტ-ნაკლებობას ცოდნისას, რომელიც მან უნდა გადასცეს შეგირდს, თუ ტუუილ-უბრალოდ წვრილმანებს არ გამოუდგება და მარტო საქმის ძარდვს ჩაჭვიდებს ხელსა და თუ ყოველ ამასთან საკმაოდ მხნედ ეკიდება საქმეს, მაშინ საშინაოდ მიცემა გასაკვეთისა მეტიაო.

ბ-ნი მარტინოვსკი სამართლია-

ფელეტონი

ხევსურული სიმღერები

შეკრებილი ნ. ურბნელის მიერ.

ღმერთო, რა დიდი ბრალია,
ოცდილი კაის ყმისაო!
ომლას [1]) დაიქცა ქვიმკირი,
ბუთხი გამასკდა ქვისაო.
ანდიამ შელმაინელმა
ტაქი ჩაკრიფა მზისაო! [2])
ბემა გაიგა—იწყინა,
ბაკელავი ჩამადისაო,
ეარემა ხუთმეტისამა
ბი შაიცვა პირსაო!..
წრო ჭალაი შაუკრავ
ოშტიკაურთა მხრისაო;
ალია მინდიასა,
ან რო არ ექნა ცდისაო;
ბ ხარჯნას ტყეია-წამალი,
ბარ უწყოე მასრაისაო;
ლუდაური [3]) დასჩების,
ბეი ლურბელი ცისაო;
ალუდაურის ხირმასა [4])
ბამალი სულწუხად სდისაო;
ბსხლისა კვალზედ გაუდგა,
ურან თან მისდევს კლდისაო,
ამორიტესა [5]) მაჰხელავს,
ბა [6]) დაგაზული მგლისაო...

[1]) სოფელია არწოლში.
[2]) ... ...
[3]) ... ...
[4]) ... ...
[5]) ... ...
[6]) ... ...

მთელსა,) მინდიას უამბა:
უმცროს გექნების გზისაო [8])...
ბარაქა, ალუდაურო,
არვის შაარჩენ ჭირსაო!
მანამდენ სახსოვარია,
მანამდენ წყალი დისაო,
ნაქნარი ალუდაურის
ანდრეზად არა თქმისაო [9])!

ამაგ ლექსების მათქვამი
სანადიროში ზისაო,
უწუხრე, არ მამიდიდა
თორმეტი ჯიხეი კლდისაო;
სალექსოდ გამამიტანე
საპირისწამლე რქისაო,
არ მამცემ, არ მეწყინების—
შენ უფრო შაგხედებისაო!..

(ბადი ბალიაური)

—————<>

უცნაური მუზუდო

მოთხრობა

VII *)

პატარა ხანს უკან ჩაიც მოკართეს და საუბარი თავის თავად შესწყდა. მოსაუბრეთ ჩაის ჭიქები ხელთ იპყრეს და კოკეზებს ბეჯითად დაუწყეს ტრიალი. სანდროს შენიშნა, რომ იმას სოფო ქურდულად, წარბ ქვემოდამ გამოსცქეროდა და გაშმაგებულის თვალით სინჯავდა; იმას ერთიმ შერცხვა, ჩაღუნული თავი უფრო ჩაჭღუნა და თვალები მიაჩერა შაქრის

*) იხ. „ივერია“ №№ 51, 52, 55 და 56.

ნატეხს, რომელიც ცხელ წყალში თან-და-თან ჭდნებოდა. მაგრამ სოფო მეტად შეუბრალებელი და განუკითხველი იყო: იმან კარგად დაინახა, რომ იმისი ასეთი შეუბოვარი ცქერა და თვალიერება სანდროს ერთის ტანჯვა-წვალებას აყენებდა, აწუხებდა, სთუთქავდა; მაგრამ იმით იგი თავისას არ იშლიდა, ერთს წამსაც თვალს არ აშორებდა, ყოველს მოძრაობას, მიხვრა-მოხვრას, სუნთქვას და თვით ქუთუთოების თამაშსაც-კი ცნობის-მოყვარეობით და სიამოვნებით ათვალიერებდა.

— ხომ კარგად შეაქციე ჩემი პატარძალი?—ჰკითხა დარომ ჩაის სმის დროს სოფოს სანდროზედ.—მესმოდა, რომ გააბედეინე ხმის ამოღება.

— რა ბრძანებაა, ჩემზედ მეტი ილაპარაკა და არც მორცხვობა ეტყობა სრულიად, მხიარულად მიუგო სოფომ და სანდროს გულისთვის ლოტა იცრუა.

— მაგაში-კი თქვენ ვერ დამარწმუნებთ; თუნდა მცირე ლაპარაკის დროს ერთი ოცჯერ მაინც არ გაწითლდეს, შეუძლებელია; მორცხვობა მაგას დედის მუცლიდგან დაჰყოლია და თავის დღეში ვერც დაეღწევა.

— სწორე მოგახსენოთ, მე არ შემინიშნავს, —სთქვა ისევ სოფომ.— სანდრო ისე თამამად იქცევა ჩემთან, ისე გაბედვით საუბრობს, რომ მორცხვობისა სრულიად არა ატყვია-რა.

— ჩემო დაო, შენ მხოლოდ განგებ ესარჩლები, თორემ მე სანდროს ამბავი კარგად ვიცი; სასურველია-კი, რომ მაგრე იყოს, მაგრამ მე ძლიერ ვეჭვობ, მიუგო დარომ და თან ღიმილით სანდროს გადახედა.

— სტუმარი (სოფო) მართალს ბრძანებს, ძალო! — ძლიეს ამოიღო ხმა სანდრომ. —მე დიდი ხანია გადავაგდე ეს საკიცხი ჩვეულება, ეხლა სრულიად გამოვიცვალე.

— ჰო, ნამეტნავად დღეს, რასაკვირველია, გამოიცვლებოდი, —ჩვეულებისამებრ იოხუნჯა დარომ.—ქალ რომ ყოფილიყო, მით გამოიცვლებოდა, რომ წინ ასეთი კეკლუცი ქალი სჯდომოდა.

— ოჰ, როგორი კომპლიმენტები იცით, დარო! სთქვა სოფომ და ოდნავ ადგილიდგან წამოხტა, რადგან გაწითლებისაგან თავი ვერ შეიმაგრა.

სანდრო უარესს დღეში ჩაადგეს დაროს ოხუნჯობამ: იგი სწორედ რომ აენთო, სირცხვილის ოფლმა უეცრივ შუბლი შეესვენა და აღარ იცოდა, სათი წაეღო თავისი სახე, რომ ამით სხვის ცქერა თავიდამ აეცდინა.

მალე დამშეიდდნენ და ჩაის სმას მიჰყვეს ხელი.

დაბინდდა. ჩაიც გაათავეს. ქუჩაში ხმაურობა თან-და-თან მისწყდა. აქა-იქ სანთლებმა გამოაჭყიტეს. სოფოს და ფეხზედ წამოდგა და შინ წასვლისათვის გამომშვიდება დაუპირა; მაგრამ დარომ გულითადის თხოვნით რამდენისამე წამით ისევ შეაკავა.

სოფო და სანდრო მეტად ნასიამოვნები დარჩნენ, რომ ერთმანეთის მზერისათვის ლოტაოდენი დრო კიდევ მიეცათ, თუმცა თავიანთ შინაგან გრძნობას სიტყვიერად არც ერთი მათგანი არ აცხადებდა.

ამ დროს ორიეეს სურვილი ერთი და იგივე იყო: უნდოდათ, რომ ამ საღამოს ბოლო არა ჰქონოდა; რომ აიგანზედ საუკუნოდ მსხდარიყვნენ და ერთად თავისუფლად ეჭიკჭიკნათ; რომ ყოველი არსება მათი თანამგრძნობი და ხელის შემწყობი ყოფილიყო. იმის ფიქრი, რომ ორიოდე წამის შემდეგ ერთმანეთს უნდა დაეშორდეთო, ორიეეს ერთ ნაირად აწუხებდა; თვითეული მათგანი სცდილობდა ამ მოკლე ხანში, განშორებამდის, რაც შეიძლება მეტი გაეგოთ ერთმანეთის განწყობისა და სიყვარულისა, დაახლოებით გაეცნოთ ერთმანეთი და მეტად დაემორჩილებინათ ერთმანეთის გული.

— მე დარწმუნებული ვარ, თქვენ არ გამიწყრებოთ-ით და არ გამირისხდებოდით მუხლოს როლისათვის, —დაიწყო ისევ ალერსით საე ე ხმით სოფომ. რუსულად-კი ლაპარაკობდნენ, რომ სოფოს დას და დაოს არ გაეგოთ.

— წყრომა-კი არა და საშინლად მაკვირვებდა თქვენი ასეთი ხერხიანი სროლა, მიუგო სანდრომ.

— რომ მიზანს არ ეაცდენდი?

— ეგეც, რასაკვირველია, და ამასთან ისე ისროდით, ისე ფრთხილად

ნად ემდურება და არ იწუნარებს იმ ძველის-ძველ ჩვეულებას, რომ ბაშვს საშინაოდ გასაკვეთი მიეცეს. ამაწვილი ხუთ-ექვსს საათამდე ჭრრეგბა სკოლაში, ყოველ დღე იქ თითქმის ხუთი გასაკვეთი აქვს. როგორ გაუძლოს ამაწვილმა ამოდენა ჯაფას, თუ შინაც გასაკვეთი რამ მიეცემა? გონებითი ჯაფა და შრომაო, ამბობს ბ-ნი მარტინოვსკი: ყველაზედ მეტად ჭსწყინს და ჭვნებს ბაშვსა და ყველაზედ მეტად შეუფერებელია მის ბუნებასთვის, რომელიც ცოცხლობას, მოძრაობას ჭთხოულობს და ჭსაჭიროებსო. თუ ესეა, მაშ მეტისმეტად დატვირთვა ბაშვისა ამ ნაირის ჯაფითა და შრომითა რაღა უნდა იყოს?

მართალს ამბობს ბ-ნი მარტინოვსკი, რომ სკოლა ამიტომა სძულთ ბაშვებსაო, სძულთო, როგორც თავისი მჩაგვრელი, აუტანელის შრომის დამდები და ქანცის გამწყვეტიო. რაკი გასაკვეთის გაკვეთა დილიდამ საღამოზედ გადადისო და სკოლიდამ სახლში, ბაშვებს და თვით მოზდილ უმაწვილებსაც-კი სკოლის მნიშვნელობა ადარ ესმითო. იგი სასწავლებლად-კი ადარ მიჩნიათ, საცა ცოდნა და სწავლა უნდა შეიძინონ, არამედ იმისთანა ადგილად, საცა მარტო ამოწშებენ, გამოჭკეთხვენ ხოლმე—აბა შინ რა ისწავლეთო. ამის საბუთად ბ-ნ მარტინოვსკის მოჰყავს ბ-ნ სწავლა-განათლების მზრუნველის 1879 წ. ცირკულიარის სიტყვები.

ამ სახით გამოდის, რომ «დაქანცვა» შეგირდებისა ეხლანდელ სკოლაში უეჭველი ამბავია, რადგანაც ამას თვით სწავლა-განათლების გამგეებელნი იმოწმებიან. მაშასადამე, ლაპარაკი საზოგადოებისა და ეურნალ-გაზეთობისა ამ დაქანცვაზედ ტყუილად მოჭორებული ლაპარაკი არ არის. განსხვავება მხოლოდ იმაშია, რომ ზოგი იძახის ამის მიზეზი შრომგრამის ვრცელობა არისო და ზოგი—ოსტატების თავის საქმის არცოდნა და გულ-გრილობით ქცევაო. ჩვენ მარტო სიხარული გვმართებს, რომ თვითონ მთავრობას შეუნიშნავს ეს ერთი უდიდესი ნაკლი სკოლებისა და რაკი ეს შეუნიშნავს, პროგრამა არის ამ სატკივარის მიზეზი, თუ ოსტატების ავ-კარგიანობა—ორსავ შემთხვევაში წამალსაც ადვილად მოიშოვებს.

ახალი ამბავი

*** ჩენ შეეტყეთ, რომ კვირას გამოვა გასასყიდად ახალი ქართული წიგნი, რომელსაც სახელად ეწოდება «ჩატეხილი ხიდი», კრიტიკული განხილვა «ოთარაანთ ქვრივისა».

*** ამ მარტის გასულს ათი წელიწადი სრულდება მას აქეთ, რაც ტფილისში პირველი მაღაზია დაარსდა ქართულის წიგნებისა ბ-ნ გრ. ჩარკვიანის მიერ. პირველ წელიწადს ამ მაღაზიის დაარსებისას ყველა ქართული წიგნები ღირებულა სულ 32 მან., სამს წელიწადს შემდეგ უმატნია ქართულ წიგნებს რიცხეს და სულ 60—70 მან. წიგნი ყოფილა. დღეს, ათის წლის არსებობის შემდეგ, ფასი ყველა ქართულის წიგნებისა არის 120 მან.

*** ტფილისში დაიარება ეიღაც სულელი კაცი და თავის უმართებულო და შეუსაბამო ლაპარაკით აწუხებს ხალხს. ხან ვის დაიჭერს და ელაპარაკება ათას სისულელეს, ხან ვისა, ხან სად შეეხეტება კერძო სახლებსა და დაწესებულებაში და ხან სადა. გუშინ ჩვენს რედაქციასაც სტუმრებია ღილით ადრე, როცა რედაქციაში მოსამსახურეების მეტი არავინ ყოფილა, და მთელი თაბახი დაუბღაჯნია რაღაც გაუგებარის სიტყვებითა რუსულად. საკვირაოა, მიაქციოს ვინმემ ამ გარემოებას ყურადღება და ასე თუ ისე მოუარონ ამ სულით ავადყოფსა.

*** ბ-ნ ისე. აღნიაშვილის ხოროს, როგორც ამბობენ, 26 მარტს ექნება კონცერტი.

*** ქალაქის გამგეობა ამ ბოლოს დროს ძალიან ბეჯითად შეუდგა საყასბოს აშენების ზრუნვას, მაგრამ ამ ყასბებს-კი ჯერ-ჯერობით ვერა მოუხერხარა. რამდენჯერ იყო ნათქვამი, რომ ნიხრი იმათვის არ არსებობს, როგორც უნდათ და ენებებათ, ისე ჰყიდიან ხორცსაო. ამას წინად ერთი მოხუცებული კაცი შემოგვჩეროდა: შვიდის წლიდგან მოკიდებული თითქმის ყოველ დღე ეყიდულობ ჩემის ოჯახისათვის ხორცსა, მაგრამ ერთხელ არ მახსოვს, რომ ნიხრში გამოცხადებულს ფასზე მეყიდნოსო. და ან მართლაც, რას უზამ ყასაბს, იმ ფასზედ ორის თვის ნაგდებს ხორცს მოგცემს, ისეთს, რომ ჭამა და ავად გახდომა ერთი იქმნებაო. ყოველ ფუმ: —ნუ თუ თქვენც რაიმე დარდი გაქვსთ გულში?

— რატომ? გიჟი მხოლოდ ამ ქვეყანაზედ უდარდელი. ჭკეთა-მფოფელს კაცს უსათუოდ რაიმე ფიქრი აწუხებს, თუნდა ეს ფიქრი აკი და საკიცხველი იყოს, თუნდა კეთილი და მოსაწონებელი.

— მართალია ამბობთ: უდარდელი კაცი მხოლოდ ოცნებაა. ადამიანს დარდი ისე დასდევს თანა, როგორც მზეს ჩრდილი; საცა მზე არ არის, არც ჩრდილია.

პატარა ხანს ორივემ შესწყვიტეს საუბარი; ერთმანეთის ცქერაში უმძრაოდ ისხდნენ. დიდხანს გასტანდა მათი სიჩუმე, რომ სანდროს უნებურად ხელი არ ჩაეყო ჯიბეში, საცა მუხუდოს მარცვალი და ფოფოსაგან მოწერილი პატარა წერილი მოწიწებით ჭქონდა შენახული.

რა ჯიბეში ხელი მოჭკრა ამეებს, სანდროს სახეზედ მხიარული მოძრაობა შეეტყო. ჯერ შიგ ჯიბეში აცოდე�d ხელი, ამოღებას მორცხვობდა; შემდეგ გაბედა, ამოიღო ხელი და თან ხუთ ნაირად შეხვეულ-შეკეცილი წერილი ამოაყოლა. წყნარად, დამშვიდებით გადაშალა ზემოთა ქაღალდი, აღმოაჩინა დაკუმკუნულ-დასორსლილი პაკეტი და კარგა ხანს დაეჭირდა იმის ზედ-წარწერას.

სოფომ, რომელიც აქამამდე ფიქრებში გატაცებული ყელ-მოღერებით იდგა სანდროს პირდაპირ და თვალს არ აშორებდა იმის სახეს, ცოტა წამოიწია, პაკეტს დაეკარდა სანდროს ხელში და თავის ხელით დაწერილი აღრესი იცნა. ერთ წამს სიხარულის ჟრუანტელმა დაურბინა ზედ გაკვლილ-ზედ უბედურად, ამ გვარი გამბედაობა ზოგიერთებს ძვირად დაუჯდათ. პირველად წყალში შესული ფურგუნი, აბრეშუმით და ხალჩაფარდაგით დატვირთული, წყალმა გადმოაბრუნა. სამი შებმული ცხენი დაარჩო წყალმა და საქონელიც მოიტაცა. შემდეგში კიდევ ბევრს რასმე მოველით ალაზნისაგან, მაგრამ ეს ამბები ვერფფერი სასიამოვნო იქნება და საჭიროა ყოველის უბედურების ასაცდენად რაიმე ღონე იღონონ და ხიდის უკანგისობას ყურადღება მიაქციონ.

*** წარსულს კვირას სოფ. იყალთოში მოჰხდა შემდეგი ამბავი: გზაზე სამუშაოდ გამოსულს ბლეხს რაღაც მიზეზით სცემა ჩაფარმა იმ ზომამდე, რომ უბედური ნაცემი ბლეხი უკვე გარდაიცვალა. საქმე გამომძიებელს გარდაეცა. ჩაფარი შეპყრობილია.

*** იმავე დღეს სოფ. რუისპირში თ. გ. ავალიშვილის სარდაფ გასტეხეს ქურდებმა და გაიტანეს ოთხი ქვაბი და სხვა-და-სხვა ავეჯი. ქურდები ჯერაც ვერ უპოვნიათ და ან სად იპოვნიან, ან ვინ ეძებს.

*** კაკაჟეი: წარსულ თებერვლის მიწურულში კაკაჟეის მაზრაში მოხდა შემდეგი მკვლელობა: სოფ. ძიღვის მი მცხოვრებმა ოსმა, გვარად გუთონოვმა, თავისი ქალი მოათხოვა სოფ. ლაკის მცხოვრებს ოსს, დულაევს, რომელმაც ქალზე ჯვარი დაიწერა 1887 წ. გიორგობისთვეში. ქალი ორსული გამოდგა და ქმარმა მეოთხე თთვეს, ესე იგი, წარსულს თებერვალში, მამას სახლში მიუყვანა და სიმამრს ყოველიფე უამბო. თუ გინდათ, რაც ნაქმრეულს ქალს ... ვათი ერგება, თქვენვე დაიტო

მოქმედობდით, რომ დიდი ხანი არ ეცოდი, საითგან მოდიოდა მარცვლები, თუმცა ამის შესატყობრად ბევრი ეფაკდე.

— მე ისე ემოქმედობდი, როგორც კაი მონადირე,—სთქვა თავ-მოწონებით სოფომ:—მონადირე თავის მსხვერპლს არასოდეს არ დაენახვება. მე რომ მუხუდოს პირველ გადმოგდებასთანავე ჩემი თავი შენთვის დამენახვებინა, ეს ჩემის მხრივ ნამეტანი კაბნიერება იქმნებოდა და არც თუ შენ მოიწონებდი; უეჭველია, ამისთანა ამბავი საწყენოდ დაგრჩებოდა. და და იქმნება ჩემთვის ჯეროვანის პასუხის მაგერად ზურგი შემოგექცევნა. ამიტომ, მე სულ სხვაფრივ მოვიქეცი და, როგორც ჰხედავთ, ჩემ საქმეს უფრო სახერხო გზითგან მოვუარე და ადვილად ვიგდე ხელში აღმოჩრჩეული მსხვერპლი.

— კეშმარიტად, მოხერხებული ადამიანი ჭყოფილხართ: რამდენიც დრო და ხანი მიდიოდა და თქვენ არა სჩნდებოდით, იმდენი ჩემი თქვენდამი ცნობის-მოყვარეობა იზრდებოდა და მატულობდა.

— მე ეს კარგად ვიცოდი და მსურდა კიდეც, რომ ასე ყოფილიყო; დღე და ღამ თქვენს ფიქრში ვიყავ, თქვენი სახე ჩემს თვალებს არა ჰშორდებოდა, მინდოდა, ძლიერ მინდოდა თქვენი გაცნობა; ბევრი გზა გამოვიკვლიე, ბევრი საშუალება ვსინჯე ამისთვის, მაგრამ ყველა მათ შორის მხოლოდ ეს სახარი აღმოვარჩიე. ამასთან თქვენ გარეთ არ დაიარებით, სულ შინა ჭხიხართ; ჩემი მშობლებიც, როგორც ძველის ჩვეულების მიმდევარნი, ხშირად არ მიშვებენ თეატრსა და ბალებში, არც სხვაგან სადმე სასეირნოდ; აიღე-დაიდე, ერთი კვირა-უქმე დღეს ეკლესიაში სიარულის ნება-კი მაქვს. აი ამ მცირედს თავისუფლებას გამოიყენებ ხოლმე; მაგრამ, უნდა გითხრათ, უცხო ყმაწვილ-კაცთან სიარული და ცნობა სასტიკად მაქვს აღკრძალული.

სოფოს უკანასკნელი სიტყვები სანდროს ლახვარივით ეცა გულში. ამ დროს თვალ-წინ თავის მამა წარმოუდგა; ტანში შიშის ჟრუანტელმა დაურბინა და მოუსვენრობა იგრძნო. შემდეგ, რომ როგორმე დაეფარა თავისი სულის აღშფოთება, გაეზარდა სოფოს:

— სწორედ რომ უსამართლოდ ეპყრობიან ზოგიერთი მშობლები თავიანთ შვილებს.

— გარეშეზეთ—გულ-ამოსკვნით მიუგო სოფომ,—არც ერთი მშობელი ისე უსამართლოდ არ მოეპყრობა თავის შვილს, როგორც მე ჩემი მშობლები მეპყრობიან. წარმოიდგინეთ, ისე გიმნაზიაში არ წავალ, რომ უკან ფარულად დედაკაცი არ დამადევნონ სათვალიერებლად, თითქო გზაში ვინ იცის, რას არ ჩავიდენ. ამის გამო, ასე გასინჯეთ, სასწავლებელში სიარულიც-კი მომაბეზრეს; სიკვდილი მინდა და კლასში წასვლა-კი არა. ოჰ, ნეტა როდის გავე ეს ერთი წელიწადი, რომ სასწავლებელში სიარული მივატოვო და მასთან შეკავშირებული განუწყვეტელი უსიამოვნობაც სამუდამოდ თავიდამ მოვიშორო! ნაღვლიანის ხმით დაამბოლოვა სოფომ.

— განა ერთი წელიწადი-ღა გიკლიათ სწავლის გათავებას? გოიცვბით იკითხა სანდრომ, რომელსაც სახის იერის მიხვედით ნამდვილ წლოვანობასთან შედარებით სოფო უფრო ეპატარავებოდა.

— სწორედ ერთი წელიწადი.

— მერე რამდენის წლისა იქმნებით?

— ეხლა სრულის ჩვიდმეტისა ვარ.

— მაშ თითქმის ჩემის ხნისა ჭყოფილხართ! მხიარულად უთხრა სანდრომ, თითქო უცებ ერთი რამ საუნჯე იპოვაო.

— განა თქვენც ჩვიდმეტისა ხართ?

— თერამეტისა, მეცხრამეტეში გადავდექ ამ სამის თთვის წინად.

— უფრო კარგი: თითქმის ტოლები ეყოფილვართ.

— მხოლოდ თქვენ ჩემზედ ადრე ათავებთ სწავლას: მე ჯერ აქ კიდევ ორი წელიწადი მიკლია და თუ განვაგრძობ, უფრო ხვიან იქნება.

— ეაქისთვის არ არის გვიან: —გაუკეთა გული სოფომს: —უმაღლესს სწავლას სულ ოც-და-ოთხის წლისა გათავებენ და შედარებით ეს წლოვანება არამც თუ დიდი, არამედ ერთობ მცირეა. რა არის ეაქისათვის ოც-და-ოთხი წელიწადი? სულ ახალგაზდა იქმნებით ისევ.

— არც მე მებეერება, თუ გული მხიარულია, ხანს ბევრი არა შეუძლიან-რა.

სიტყვის დაბოლოებებისათანავე სანდრომ ასის წლის მოხუცსავით, როგორც სოფოს ეკეთ ... ...

ნარჩენი-კი ისევ მე დამიბრუ-
რადგანაც მე თქვენი ქალი
ალი არ მეგონაო. ეს ამბავი,
ეურველია, ქალის დედ-მამას
ებს სრულიადაც არ ეჯაზნიკათ.
ი ძმები ჩააცივდნენ ქალსა:
ბრი, ვისაგან ხარ ორსული,
ვ მოგკლავთო. ქალს მეტი გზა
ალნაღი და სთქვა: ჩემის ბიძის-
ს ხუნსტოკვისაგანა ვარ ორ-
ი. ამ დღის შემდეგ ქალის
ს დეენა დაუწყეს თავიანთ ბიძა-
ს და სასიკვდილოდ გაიმეტეს;
ენ გზაში ხუნსტოკეს და ისე
ენ დასჭრეს, რომ მეორე დღეს-
ენდაიცვალა. შეტაკების დროს
ტოკემ ერთი ძმათაგანი დასჭრა
ი. ამ უბედურ შემთხვევის დროს
ალალ-მართალი კაციც დაიჭრა,
ლდობრი, ხადარეოები, რომელიც
ბერთ აწელებდა. ხადარეო�ს
ენის იმედი არ არის.

15 მარტის დამეს პოლიციის მე-4
ში, სურგეევის ქუჩაზედ, სომეხთა სა-
ერო სემინარიის სახლეში, ტუნელი-
ბოვრეულ გიორგი კარაპეტოვის სად-
საკუნნოში ცეცხლი გაჩნდა და ერ-
ული კიბისა და ერთი ნაწილიც ფიც-
ა საკუნნაისი დაიწვა. მიზეზი ცეცხ-
ლისა არაკარ იცის. ცეცხლი ცეცხ-
ერობელ რაზმის ჯარის ოფიცერმა ჩაა-
ბინი ცეცხლისაგან შეურული არა
ი. გამოძიება სწარმოებს.

15 მარტსავე პოლიციის მე-8 ნაწი-
�ის ქუჩაზედ, გამოროვის სახლეა-
ი გუსეკვ და უეარად გარდაიცვა-
ენალის მეტოვრეული, სტეფანე სო-
65 წლისა.

ამავე დღეს მე-5 ნაწილში ტფილი-
ბოლელაქე დიმიტრი გოლიანნიკოვი
ა რიფასიც საკიდლად მამასოვის ფუ-
ად უეარად გარდაიცვალა იქვე.

ლაბა დ სოფელი

(მოწერილი ამბავი)

ᲗᲣᲗᲐᲘᲡᲘ. ამ ხუთის დღის წინად
ასის საზოგადოების ყურადღება
ერთმა თვალ-საჩინო გარე-
ამ: ქუთაისის გუბერნიის თავად-
ობის წინამძღოლის მოადგი-
თ. ალ. ნიკარაძემ, შეუოაცხ-
ად იცნა თავი ქუთაისის მომრი-
ომოსამართლის მოადგილეს, ბ-ნ
ეის, საქციელით. ამის გამო
მაზრების მარშლებმა ქუთაისის
ნიისამ საერთოდ მიჰმართეს
ით ცალკე ბ-ნს გუბერნატორს
ალეკ ოლქის სასამართლოს
ბოლმარეს, რომ ამ საქმისათვის
ვანი ყურადღება მიექციათ. ამა-
როგორც ამბობენ, მარშლების
ილი კიდეც დაუმაყოფილებიათ
საქმეს ფხიზლად მოჰკიდებიან.
ი საქმე ამ ნაირად გახლდათ. თ.
ბაძის ფული ჰმართებია ერთ კაცს,
ესაც საკმაოდ ბევრი ვალები
ია სხვებისაცა. როცა ფუ-
პატრონების საჩიერის გამო
ულა მოეალის მამული, თ.
ეარაძესაც რგებია სხვათა შო-
ოტტაოდენი ფული. აი ამ ფუ-
მისაღებად მიუწვევიათ თ. ნი-
ე სასამართლოში. ბ-ნს ნიკარა-
წერილობით მიუწერია თავის
ათვის ფულის მიღება, მაგრამ
ეცისათვის ფული არ მიუცია
ელ-მეორედ დაუბარებიათ თვით
ნიკარაძე. მისულა ბ-ნი ნიკა-
სასამართლოს კანცელარიაში
ა კომისიაში (ამასაც მნიშვნე-
ა აქვს) და ჩვეულებრივად ხმა-
მაღლა დაუწყია ლაპარაკი სასამარ-
თლოს მდივანთან, როგორც კარგ
ნაცნობთან (თავად ალმასხანს ხნო-
ვანობის გამო, ცოტა არ იყოს, ყურს
აკლია; ეს მთელმა ქუთაისმა იცის.),
და უთქვამს: ვითომ არ შეგეძლოთ
ამისათვის არ გაგეგზავნიერებინეთ და
გამოგეგზავნათ ეს ფულიო?! ამ დროს
გამოვიდა ბ-ნი ლინდეეჩი და მიჰმარ-
თა ბ-ს ალმასხანს:
— რა გაყვირებთ?
— მე როდი ვყვირიო, უპასუხა თ.
ალმასხანმა. მე ასე ვიცი ლაპარაკი.
— თქვენ ნება გაქვთ არა ასეთი
ხმაურობა შემოიტანოთ სასამართ-
ლოში. მე თქვენ ეხლავე პროტო-
კოლს შეგიდგენთ ამ ნაირ უწესოებ-
ისათვის,—უთხრა ლინდეეჩმა.
— როგორც გნებავთ, ისე მოიქ-
ცეთო!—უპასუხა თ. ალმასხანმა და გა-
მობრუნდა წამოსასვლელად. ამ დროს
ლინდეეჩმა უბრძანა იქ მოსაამასხურე
ბიჭს—დაკავე ალმასხან ნიკარაძეო,
მაგრამ ბიჭმა ვერ გაუბედა ხელის
შეხება. ქუთათურებს ძლიერ უკვირთ,
აქ საიმისო რა იყო, რომ ასე
უმართებულოდ მოეკიდა ბ-ნი ლი-
ნდეეჩი თავად-აზნაურობის წინამძღო-
ლსაო.

ბესიკი

საბიბლიოგრაფიო შენიშვნა

ამ ჟამად ხელში ჩამეკარდა ერთი
ხელ-ნაწერი ვარიანტი საბა-სულთან
ორბელიანის ქართულის ლექსიკონი-
სა. როგორც მოგეხსენებათ, ეს ლექ-
სიკონი უკვე დაბეჭდილია და გამო-
ცემული თ. რაფაელ ერისთავის მიერ.
რადგანაც ზემოხსენებული ვარიანტი
განირჩევა დაბეჭდილ ლექსიკონი-
საგან, ამიტომაც ურიგო არ იქ-
ნება მოგახსენონ, თუ რა გვარია ეს
განსხვავება. საბა-სულთან ორბელიან-
ის შრომა იმდენად შესანიშნაია
და ძვირფასია ქართველთათვის, რომ
ყოველსაკვე, რაიცა შეეხება იმის ნა-
წერს, დიდის ყურადღებით უნდა მო-
ვეპყროთ.

როგორც თვით ლექსიკონის ვა-
რიანტს აწერია, იგი გადაწერილია
1824 წელს. ლექსიკონი დიდის ფორ-
მატისაა, ძლიერ სუფთად არის გა-
დაწერილი, თუმცა ბევრი შეცდომე-
ბი-კი მოიპოვება. ამ ლექსიკონში
შეენიშნეთ შემდეგი საყურადღე-
ბო დამატებანი, რომელნიც დაბეჭ-
დილს ლექსიკონში არ იპოვება: 1)
ლექსიკონის თავში მოყვანილია აღ-
წერილობა ყველა შვიდთა მსოფლიო
კრებათა; 2) ხელ-ნაწერს ხოლოზე
ჩართული აქვს: „იესო ქრისტეს სა-
მეოც-და-თორმეტნი მოწაფენი, სა-
ხელები, ვინ იყვნენ და ან სად ეპის-
კოპოს იქმენ“; 3) სადაც მეფე ვახ-
ტანგის და თვით საბას ლექსია, იქ-
ვე მოთავსებულია ლექსი: «თელა-
ვის ქალაქის სემინარიის სტუდენტის
ნიკოლოზ ონიკოვისა». ან ეს ლექსი:

სულხან საბა არს სჯენელ
ისტორიოგოს განს ბრძენსდ,
ფილოსოფოსთ ეოფა-ქალეთ
სრული იყო განს ბრძენსდ,
მან შეკერბა კონს დეკმსთ,
ამით სცანით იგი ბრძენსდ
და ნურვინ ჭკვდრებთ საეორჯესა,
ნუცა ჭსრასთ არა-ბრძენსდ.

—

ოდ-და-ესთ წელი აშრომს,
მან ძლიერ შეაწყო ესენი,
განჭკარგა ქართველნდთ სამეცნოდ
დეკმსთ ცნობა განს წესენი,
დეკმსთ ხეზეი ჭკრაბა ანსდით
კეთა ჰკა ჭსნანს ესენი

და ამით ჭკვეს, რომელ მას უსკამს
ფიანლი საბრძნის წესენი.

—

ნურვინ შეჭკადრებთ გეოიბეს,
თუმცა შეჭკიბეთ ბრძენსა ესენი,
თქვენნი ამრიმეთ ეოიკეთ,
ვის განუკამთ საბრძნის თსნენი,
ვის ეკეტლესთ ამის უმკობეს,
ჭქმენით, ჩუენ დაჭსდვთ ფსენი
და მკობთაზე მკობი ეოკეტეს ანს,
ბრძენთაგან თქენდ ესენი.

—

4) ბოლოსვე ერთ ადგილას მოყ-
ვანილია რამდენიმე ქრონოლოგიუ-
რი ცნობა. მაგალითად, აღნიშნუ-
ლია წელნი: დასაბამიდგან ქრისტეს
მოსვლამდე (5198 წ.), მოსეს ეგვი-
პტეთ გამოსვლის შემდეგ ვიდრე
ქრისტემდე (1525 წ.), დავითი ცხე-
ბიდამ ქრისტემდე (1012 წ.). იქვე
მოხსენებულია: „ბერძენნი ოლიუეიან
დასაბამიდგან ქრისტეს მოსვლამდე
ხუთი ათას ხუთას და რვა (5508) წე-
ლნი გამოვიდაო, მაგრამ ქართული
უმართლესია, ამით რომ მრავალი გა-
მოვიძე და სომხური და ფრანგული
რიცხეი ქართულს ემოწმებიან“[1]).
5) დასასრულ, ამ ხელ-ნაწერში მოხ-
სენებულია, რომელი ოთხ მოკიქულ-
თაგანნ რას ემსგავსების; შემდეგ
მოყვანილია წელნი წმიდა ნინოს ქა-
რთლში მოსვლისა, ქართველთა და
სომეხთ სარწმუნოებათ გაყრისა, ბა-
გრატიონთ გაძევებისა და მაჰმადის
გამოჩენისა.

სხეათა შორის უნდა შეენიშნოთ
კიდეე, რომ იქ, სადაც საბას გრამა-
ტიკიდამ ცნობები აქვს მოყვანილი,
რამდენსამე ადგილას განსხვავება ეპო-
ვე. მაგალითად, ერთს ადგილას და-
ბეჭდილში არის: ეგრეთვე დოსი მო-
ვალს უმრავლესად სხეათა ზედა;
ხელ-ნაწერში-კი იგივე ადგილი ასეა:
აგრეთვე ესი მოვალს ყოველთა ზე-
და უმრავლესად[2]). ან კიდეე დაბეჭ-
დილია: „ჯვალა“, ხელ-ნაწერში-კი
არის: «ჯვალა» და სხ.

ანდერძნაგში დაბეჭდილთან შედა-
რებით ამ ვარიანტში რამდენიმე
ადგილი გამოცელილია, ზოგ ადგი-
ლას გამოშეებულია. გადამწერს არ-
სად არ უხმარია წითელი ნიშნები და
ამისათვის „წითელითთ ნიშნით სიტ-
ყვები მოვაწერეს“ მაგიერ, აქეს:
„სტრიქონნი თავს ვარსკლავი დაუ-
სვი ნიშნად“. მართლაც, ამ ხელ-ნა-
წერს წითლის ნიშნის მაგიერ ყველ-
გან ვარსკვლავი უზის.

დასასრულ, რაც შეეხება თვით
ლექსიკონს, უნდა ესთქვა, რომ ზოგ-
ზოგ ადგილას ამ ხელ-ნაწერს სიტ-
ყვები აკლია, თუმცა ისიც შევამჩნიე,
რომ ზოგ-ზოგან ამისთანა სიტყვებია
ჩართული, რომელიც დაბეჭდილ ლექ-
სიკონში არ მოიპოვება.

გრ. გგალეკსიანი

ქ. ქუთაისი

ნარკვევი

(ეურნალ გაზეთიდამ)

რუსეთში იბეჭდება ეურნალი «Женское Образование». ამ ეურნალში სხეათა შორის შემდეგი შენიშვნა სწავლა-განათლების შესახებ. ეურ-ნალი იმ აზრისაა, რომ, თუ გვინდა სწავლა-განათლების საქმე რიგიანს გზას დაადგეს, უნდა შეიცვალოს სასწავლო მასალაო.

სიწმირეაო, — ამბობს ეურნალი, — შეიცვალოს სასწავლო მასალა, არა მარტო რაოდენობის მხრივ, არამედ მასალის თვისების მხრივაც. ჩვენ ღრმადა ვართ დარწმუნებული, რომ პირველ ხანებშიეე შეეძლებელია ერთად ისწავლებოდეს რამდენიმე ენა. თუ მეტადრე ენის სწავლება გრამატიკაზეა დამყარებული. თქვენ თვითონ იფიქრეთ: ჯერ ეამწვილს არ შეუთვისებია, ვსთქვათ, რიგიანად თავისი დედა-ენა, არც ლეეშიერად, არც გრამატიკულად, არ შეეძლიან ანონიერი ლაპარაკი, ძლიერს ეეურვება ისიც, რასაც წიგნში ვიეთხულობს სიტყვები ვერ მოუპოვნია თავის აზრების გამოსათქმელად და ამ დროს თქვენ სრულიად უცხო სიტყვები გინდათ ასწავლოთ, უცხო მიხვრა-მოხვრა ენისა, ისეთი სიტყვები და ისეთი მიხვრა-მოხვრა, რომელიც სრულიად არა ჰგავს იმის დედა-ენის სიტყვებსა და მიხვრა-მოხვრას.

ამ საეუთელიანს შენიშვნას იძლეეა ზემოხსენებული ეურნალი და შემდეგ ამბობს, რა ღონის-ძიებაა საჭირო ამ უზერხულობის ასაცილებლად სწავლა-განათლების საქმეში.

ჩვენის აზრითაო, — განაგრძობს ეურ-ნალი, — საქმე სხვაფრივ უნდა იქმნას მოწყობილი. პირველსა, მეორე და მესამე ელასში რომ არ ისწავლებოდეს უცხო ენები და იმათ მაგიერ უმთავრესი საგანი იყოს დედა-ენა, ხოლო ეს დედა-ენა ისწავლებოდეს სახალხო ლექსებისა და ეეეთეს ბოეტურ ქმნილებათა შემწეობითა, მაშინ სელ სხვა იქმნება. ესეთი შესაბამი ქმნილებანი უფრო ადვილი გასაგები იქნებოდა ყმაწვილებისათვის და უფრო სახალისონიც. იმათის შემწეობით ბევრს სიტყვებს ისწავლიდა ყმაწვილი, კარგს ლაპარაკსაც მიეჩვევოდა და ანონიერს წერასაც. სულ ბოლოს შეიძლებოდა მხოლოდ მარტივი გრამატიკაც ესწავლებინაო. ე�ეე ამ სახით მოვიქცევო, ეჭვი არ არის, ყოველი უცხო ენა, ფრანგული იქნება თუ ტეერმანული, ისპანური თუ იტალიური, ბერძნული თუ ლათინური, მაღალს კლასებში უფრო ადვილად იქნებოდა შეთვისებული ყმაწვილების მიერ და უფრო დიდს სარგებლობასაც შესძენდა მოზარდს თაობასა.

სრულს სიმართლეს ამბობს ეურნალი, თუმცა ბევრნი იმასაც ამტკიცებენ, ვითომ ყოველს უცხო ენას ყმაწვილობაში უფრო ითვისებს ადამიანოო. ეს ითქმის მხოლოდ მაშინ, როცა ყმაწვილი უცხოთა ლაპარაკს ისმენს, პრაქტიკით სწავლობს და არა მაშინ, როცა წიგნის შემწეობით უნდა ისწავლოს.

წერილი ამბები

26 თებერვალს — რა შვიდნი პროფესორ ვირხოვთან ერთად წასულა ზემო ეკეიპტეში, რათა სსარნეოლოგიოსნაშიები მოეკვნა. გზეთებში უკვე იყო გამოცხადებული, რომ ბერმანიის მეცნიერს ეეეკვლადაც ჭსერდა ამოეთხარა ადექსანდრე დიდის სიფლეკი, სოდო ეხლა აღმოჩენილა, რომ ამ დიდებულის კაცის სიფლეკზე მეჩითია თეერმე აშენებული. დ რს ზღამნს ისე უნდა თეერმე ალექსანდრე მაკედონელის სიფლეკის ეოეუნ, რომ მზად არის ბეერანი გაიეკანოს მეჩით ქეეშ და ან მეჩითი სხეა ადგილს გადაატანოს ამერიკელის სისტემითა.

— პროფესორი ვალდეეერი, როცა სან-ეეამდგან ბერლინში დაბრუნებულა, ეარი გამოეეცხადება თავის გულითადად მეგობრებისათვისეეკი ამბავად, რომ ეთქეა, თუ რა მდგომარეობაშია ამერიკელ ორ ფრიდრიხ III ეედის ავადმყოფობა. ვალდეეერს ეთქეამს, რომ სიტყეა ჩაამორთეეს, არავის არაფერი არ უნდა ეეთხრა და თუ ამ საკანზედ დაკეკ-დიდიც იყოს რამე, ნუ დაიჯერებო, მართალი არ იქმნებოა. მხოლად თუ რა-მეოამეე ექიმმა შეიძლოს და გამოიმა-ოს, რაზედეს ხსნ ეასტანს იმპერა-ტორის ავადმყოფობანი.

— ამ რასეენისამე დღის წინად სუ-ლთანს გაუეზავნა სან-ეეამში იმპერა-ტორის ფრიდრიხ III-სათვის ეეკარო-ზისაეთი კეკლის ხრიკეკ, რომელზედაც დაკრიშეეს ეა ეეინეეს ეულოდნით. სუ-ლთანს ეაუსნია, რომ ეს ეეკარზი ეულ-ზედ უნდა დაიკიდო და მაშინეე ეანა-ეეურნეთო.

— შეეიეის ბრინეს ოსკარს და ქალს ეეეს მეუნეს ბორნემეუტში დაეეურვათ ეეკარი. ეეკარ-წერას ბეერი არეეის დასწ-რეთა; ეოოდოდან მხოლოდ ორი შეეიე-ის ბრინეი, ეეეეის დედა, ეერეეოეთეა ადბანეის და ბრინეეეს დანაეის. ქალეეს მოოეეეეს შეეიეის დედოფლის თხოეე-ნით გამოეეეხადება მეეხოერეეეოთეთეეს, რომ ნურეეეთარს დემონსტრაციის ნუ მოახდენთო. 12½ სსათზედ ბრინეი ოსკარი მასულა დედოთა და ორის ძმა-თურთ ეეეეეესაში. სსპეკარძდო თაეის მამასთან, ბოდეოეინეე, მეუნეთან ერთად მეედარა ეტლში. ამ ეეკარ-წერაზედ სულ ოთხი ეტლი ეოფილა.

— ბეეარიის ბრინეეეეეეეტს ეეთხოეეა მოეეესენის არხეეპისეეოპოს შტეფეს-ლეეთეთეის, რომ ტლეეეეინის ეეეკლეეეიის მეეედლეეს ნეეა მეეეი, ბინაეეედი ბარდა-ანადან ეარდაეეეელეეეეულ იმპერატორ ეიდეეეედმის სეედის მოსასსენეეედადა. არხეეპისეეოპოსს ეარდაეეეეეეტდეეს ეარეთ ეეხსენეენა, რომ ეეეეეეეეის ძალეთ ეეეეეეის სეედს ვერ მოეეესეეეეეთ, თუ ეარ-დაეეეეეეული ეეთოდეეეეეთ სარეეეეეეეეეეს ეარ ეეეეთეეეეეეეა ეეეეეეეეეე

შრომანი—12, გულ-ყვითელი—24 ხარხარი—15, მამალი—10 და ლომ-მეფრანდა—3 წელიწადსა.

განსარეთობი

ბრაზ შტოლბერგ-ვერნერგროდემ მიიწვია თურმე ერთგული ნადირობაზედ გარდაცვალებული იმპერატორი გერმანიისა ვილჰელმი, რომელსაც ნადირობა ძალიან უყვარდა და კარგი მსროლელიც იყო. მშვენიერად ინადირეს თურმე და იმპერატორსაც ჰკლეს ალბალოზადი. როცა ნანადირევი მოაგროვეს, აღმოჩნდა, რომ იმპერატორს ვილჰელმს 28 ცალი მოეკლა. ეს ამბავი რომ გარდასცეს ვილჰელმს, გაიღიმა თურმე და სთქვა:

— შენდა უნებურად მოიგონებ ხოლმე ამისთანა ამბავზე იმ სიტყვებს, რომ ცისა და ქვეყნის შუა ბევრი რამა ხდება ისეთი, რაც ბრძენთა და მეცნიერთა გონებისთვის მიუწვდომელია; განა საკვირველი არ არის, რომ 28 ცალი მომიკლავს და სულ-კი 25-ზე მეტად არ მისროლია თოფი.

**

ეი რამდენიმე მაგალითი ამერიკელთა გონება-მახვილობისა და ოხუნჯობისა. ვიღაც სმის-მოყვარე კენტუკში დანაძღეულებულა 50 მანაოზედ, რომ 25 დიდ ზეიმს არაყს დაგლეგო. ამ კაცს მარილაც დულეგია, სანაპლეო მოუგია, ხოლო ორის საათის შემდეგ-კი გარდაცვლილა. რაცა ამ კაცის სიკვდილი ცოლისათვის შეუტყობინებიათ და იმის მიერ მოგებული 50 მან. გარდაუცია, ცოლს მარტო ის უთქვამს, რომ „ეს პირველი იმის მონაგარი ფულია, რომელსაც ვზედავ ჩემს სიცოცხლეშიო“. მეორე მაგალითი. ვიღაც ინგლისელი ლორდი ყოფილა თავის ნაცნობ ამერიკელებთან სტუმრად. რაცა მიდიოდა, ჰკითხეს თურმე:

— როგორ მოგებეწინა ამერიკელები?

— არა უშრომოდ-რა, —უპასუხა ინგლისელმა: —ამერიკელები, როგორც ეტყობა, პატიოსანი ხალხი ყოფილა. ხოლო ეი რა მაგირვებს, ვერც ერთს არისტოკრატს ვერ შეეხვედი თქვენში.

— არისტოკრატსა?—გაიკვირვეს თურმე:

—არისტოკრატი რა არის?

— არისტოკრატი იმ ხალხს ეყოფინის, რომელთაც ბევრი ფული აქვთ, დიდი შეძლება და ჩვენულებრივ არაფერს აკეთებენ.

— ჰოო, ჩვენშიაც არიან მაგისთანა გუპატონები, ხოლო ჩვენ იმათ უქმად-მოსიარულეთა და მცონარნა ეძახიან!

დეპეშა

16 მარტი

პარიჟი. რესპუბლიკის პრეზიდენტმა ხელი მოაწერა იმ ქალალდზე, რომლის ძალითაც გენერალი ბულანჟე გადაყენებული უნდა იქმნას სამსახურიდგან.

ბერლინი. გრაფმა შუვალოვმა ჩაბარა გრაფ ჰერბერტ ბისმარკს უმაღლესად მოძღებული ორდენი ალექსანდრე ნეველისა.

მასსოეა. ამბინელებმა გამოაყენეს თავიანთი ჯარები იტალიის ჯარის წინ სულ ხუთის საათის საღალზე წინა რაზმისაგან. როგორც ეტყობამთ, ამბინელები ჯერ-ჯერობით თავ-დასხმას ვერა ჰბედავენ.

16 მარტი

პეტერბურგი, ხელმწიფე იმპერატორმა არა ჩვეულებრივის აუდენციით მიიღო განგებ გამოგზავნილი ელჩი გერმანიისა, გენერალი ვერდერი.

კიევისა, პოდოლისა და ეოლინის გენერალ-გუბერნატორს, გენერალ დრენტელნს ორმოც-და-ათის წლის სამსახურის გამო ოფიცრის წოდებაში უმაღლესის რესკრიპტით ებოძა ორდენი ანდრია პირველ-წოდებულისა.

გაზეთი «Новости» იუწყება, რომ ორშაბათს სახელმწიფო საბჭო განიხილავს «ეარანტების» საქმეს. გაზეთი ჰფიქრობს, რომ ეს საგანი გადაწყდება ზაფხულამდეო.

ტაგანროგი. ნავოსნობა დაიწყო. დღესვე დაიწყეს გემების დატვირთვა.

პარიჟი. ჰფიქრობენ, რომ ბულანჟეს სამსახურიდგან გადაყენების გამო პარიჟი ძალიან აიშლებაო. ჯერ-ჯერობით პარიჟი მშვიდობიანად არის, მაგრამ პოლიცია მაინც ჰფრთხილობს და ჰფხიზლობს.

ბუქარესტი. უწესოება ჯერ კიდევ არ შეწყეველა, პირ-იქით კიდევაც ძლიერდება. გუშინ ხალხს უნდოდა შეეარღნილიყო დეპუტატთა პალატაში; ერთი მეკარე მოუკლავთ რევოლვერით, ჯარი მიეიდა, ხალხი გარეკა და რამდენიმე კაცი დაიჭრა; ბევრი დაუტუსაღებიათ. ამათ შორის რამდენიმე დეპუტატი და ჟურნალისტია.

ᲞᲔᲢᲔᲠᲑᲣᲠᲒᲘᲡ ᲑᲘᲠᲟᲐ 15 ᲛᲐᲠᲢᲘ

	ოქროდ	ვერცხლად	ოქროდ	ვერცხლად
	სპ.		ინგლ.	
	მან. კ.	მან. კ.	მან. კ.	
ხუთ-მანათიანი ოქრო.	— ,,	— ,,	9 66	
ტამოვნის აუბანები .	— ,,	— ,,	193 1/4	
მანთიანი ვერცლის ფული	— ,,	— ,,	1 42	
5% პირველის შინაგანის სესხის მომგები ბილეთი	— ,,	— ,,	266	
—მეორისა	— ,,	— ,,	244 1/4	
გირავნის. ფულცელნ ტფილისის ბანკისა .	— ,,	— ,,	— ,,	
ქუთაისის ბანკისა . .	— ,,	— ,,	— ,,	
ტფილისის საურთ-ერთო ნდობის საზოგადოებისა	— ,,	— ,,	— ,,	

საკალენდარო ცნობანი

ქრისტეს აქედ ჩუსტ (1888) წელიწადია. ქვეყნის შექმნიდგან **7396.**

ᲫᲕᲔᲚᲘ ᲘᲜᲓᲘᲥᲢᲘᲝᲜᲘ მე-14,

ᲐᲛᲘᲡ ᲥᲝᲠᲜᲘᲙᲝᲜᲘ—უმ=480 წელია. დაიწყო 1408 წ. და თავდება 1940 წ.

ᲐᲮᲐᲚᲘ ᲘᲜᲓᲘᲥᲢᲘᲝᲜᲘ მე-4,

ᲐᲛᲘᲡ ᲥᲝᲠᲜᲘᲙᲝᲜᲘ—მდ=44 წელიწადია. დაიწყო 1844 წ. და თავდება 2376 წ.

1888 წლის ზედ-ნადენია—25.

მარტი 31 დღეი არის.

17 დღე ხუთშაბათი. ღირსისა ალექსი ღვთისნიერისა და მაკარისა. კათოლ. ბოლოსლავისა. მუსულ. მე-17 რიცხვი თთვისა რეჯებისა, 1305 წ. ჰეჯრისა.—ᲨᲣᲨᲐᲠᲘᲢᲘ შუა-დღე 12—5. ტფილისში მზე ამოდის 5—48, ჩადის 6—23. მთვარე 18 დღისაა.

18 დღე პარასკევი. წმ. კირილესი. კათოლ. გაბრიელისა. მუსულ. მე-18 რიცხვი თთვისა რეჯებისა, 1305 წ. ჰეჯრისა.—ᲨᲣᲨᲐᲠᲘᲢᲘ შუა-დღე 12—4. ტფილისში მზე ამოდის 5—47, ჩადის 6—24. მთვარე 19 დღისაა.

19 დღე შაბათი. წმ. ხარისანფისა და დარიისი. კათოლ. იოსებისა. მუსულ. მე-19 რიცხვი თთვისა რეჯებისა, 1305 წ. ჰეჯრისა.—ᲨᲣᲨᲐᲠᲘᲢᲘ შუა-დღე 12—4. ტფილისში მზე ამოდის 5—45. ჩადის 6—25. მთვარე 20 დღისაა.

20 დღე კვირა. წმ. იოანესი და ალადგინისი. კათოლ. ალექსანდრესი. მუსულ. მე-20 რიცხვი თთვისა რეჯებისა, 1305 წ. ჰეჯრისა.—ᲨᲣᲨᲐᲠᲘᲢᲘ შუა-დღე 12—4. ტფილისში მზე ამოდის 5—43, ჩადის 6—26. მთვარე 21 დღისაა.

გამოსადეგი ცნობანი

ᲜᲘᲜᲘᲠᲘ

16 მარტიდგან 1 აპრილამდე

თეთრი ბერი რუსული 1 გირ. 5 კაპ.

ბერი 1-ის ხარისხისა . .	3	»
2 »	2 1/2	»
თონის ყოთელი ბერი 1-ის ხარის.	5	»
» » 2 »	3 1/2	»
» » 3 »	3	»
ჯვარის მამის ბერის დაკაში		»
1-დის ხარისხისა . .	5	»
მე-2 ხარისხისა . .	4	»
მე-3 —	—	»
ცხრის ხორცი 1-დის ხარისხისა.	11	»
სუკი	16	»
ძროხის ხორცი . . .	9	»
» 2 »	8	»
დორის ხორცი 1-ის ხარისხისა.	»	»
» 2 »	»	»

მიმოსვლა ცეცხლის გემებისა

ᲨᲐᲒᲚᲘ ᲖᲦᲕᲐᲖᲔᲓ.

ბათუმიდგან გადის: ხუთშაბათობით ნაშუადღევის 4 საათზედ მოგზე გზით და ნოგორასაისკენ და კუბაჩში შეიეფლის. შაბათობით საღამოს 8 საათზე შორის გზით (ეკვედ ნავთ-სადგურებში შეიეფლის).

კვირაობით საღამოთი, სუზდოზე, ბორ-ბარ, სტამბოლამდე მიდის.

ბათუმში მოდის ოდესიდამ: სამშაბათობით შუა-ღამისს შორის გზით.

პარასკევობით დიდით ოდესიდამ მოგზეს გზით (კერჩსა და ნოგორასაისკენ შესვლით).

შაბათობით — დიდით სტამბოლიდამ.

ფოთიდამ ბათუმში მოდის: სამშაბათობით—იმის შემდეგ, როცა სოხუმიდამ მოდის ეგზა შორის გზით; ხუთშაბათობით—დიდის 9 საათზე და მაისწრობს მოგზეს გზით მოსიარულე კავკასიისა და ყირიმის ეგზეს.

შაბათობით—დიდის 9 საათზე და მაისწრობს შორის გზით მოსიარულე კავკასია-ყირიმისა და რუმეთია-ანატოლიისკენ წამსვლელ ეგზეს.

ბათუმიდამ ფოთს მიდის პარასკევობითა და კვირაობით. რაკი ეგზა მოკა ფოთიდამ, ბათუმს საკენტრო ეგზასწყვეტს ხოლმე, როდის წკა უნდ.

ამის გარდა ყოველ-კვირა ფოთში მოდის ოდესიდამ და ყირიმ-კავკასიის ნავთსადგურებიდამ ეგზეწყვეტილს ეგზეზე ეგზეზი.

კვირაობით, სუზდოზე, და სამშაბათს ბათუმისკენ მიდის, რაკი თავის სამეზეს ეკითხებენ. მერე ბათუმიდამ პარასკევობით მიდის ყირიმ-კავკასიის ნავთ-სადგურებისკენ, ხოლო თუ საკრა, ფოთიდამაც შეიეფლის ხოლმე.

რუსეთის სანავთნოო საზოგადოების საკენტრო ამეოფეებს სასახლის ქუჩაზე, არჩუნოსეულს ქარვასლაში, № 101.

მიმოსვლა რეინის გზისა

ᲑᲐᲗᲣᲛᲘᲡ ᲓᲐ ᲢᲤᲘᲚᲘᲡᲘᲡ ᲨᲣᲐ

სტანციები	მოდის		გადის		სტანციები	მოდის		გადის	
	საათ.	წამ.	საათ.	წამ.		საათ.	წამ.	საათ.	წამ.
	დ ი ლ ი თ					დ ი ლ ი თ			
ტფილისი.	—	—	8	49	ბათუმი. . . .	—	—	8	4
აეკალა. . . .	9	9	9	11	ქობულეთი .	8	54	8	57
მცხეთა. . . .	9	32	9	40	ნატანები. . . .	9	25	9	29
ქსანი	10	3	10	05	სუფსა	9	55	10	2
კასპი.	10	33	10	36	ლანჩხუთი. . .	10	35	10	39
გრაკალი . . .	10	59	11	1	ნიგოითი. . .	10	51	10	53
გორი.	11	25	11	40	საჯავახო . . .	11	14	11	16
ქარელი . . .	12	8	12	11	სამტრედია.	11	33	11	51
გომი	12	37	12	41	კოპიტნარი .	12	13	12	16
ხაშური.	1	2	1	17	რიონი	12	47	1	2
სურამი.	1	29	1	32	აჯამეთი	1	15	1	18
ფონი.	2	—	2	3	ყვირილა. . .	1	58	2	10
ბეკათუბანი.	2	56	3	16	ძირულა	2	48	2	50
მარელისი . . .	3	45	3	48	ბელაგორი .	3	17	3	20
ბელაგორი. .	4	15	4	18	მარელისი. . .	3	47	3	49
ძირულა.	4	45	4	48	ბეკათუბანი.	4	18	4	37
ყვირილა. . .	5	26	5	40	ფონი	5	30	5	34
აჯამეთი	6	14	6	16					
	საღამოთი					საღამოთი			
რიონი	6	29	6	44	სურამი.	6	2	6	5
კოპიტნარი,	7	08	7	10	ხაშური.	6	17	6	32
სამტრედია.	7	29	7	49	გომი.	6	50	6	54
საჯავახო. . .	8	5	8	7	ქარელი.	7	16	7	19
ნიგოითი . . .	8	27	8	30	გორი	7	44	7	54
ლანჩხუთი . .	8	42	8	46	გრაკალი. . . .	8	15	8	17
სუფსა.	9	19	9	27	კასპი	8	40	8	43
ნატანები. . . .	9	52	9	55	ქსანი	9	7	9	39
ქობულეთი.	10	22	10	25	მცხეთა	9	28	9	34
ბათუმი . . .	11	13	—	—	აეკალა.	9	52	9	54
					ტფილისი .	10	15	10	46

ქუთაისიდგან გადის რიონს შუადღის 12 საათსა და 7 წამზედ და საღამოზედ 5 საათსა და 50 წამზედ.

რიონიდგან ქუთაისს მიდის ნაშუადღეეს 1 საათსა და 12 წამზედ და საღამოს 6 საათსა და 55 წამზედ.

ᲢᲤᲘᲚᲘᲡᲘᲡ ᲓᲐ ᲡᲣᲠᲐᲛᲘ ᲨᲣᲐ

	დ ღ ი ს ი თ					ღ ა მ ი თ			
ტფილისი .	—	—	3	21	სურამი. . .	—	—	2	59
აეკალა . .	3	46	3	49	ხაშური . .	3	11	3	27
მცხეთა . .	4	19	4	25	გომი . . .	3	50	3	55
ქსანი . . .	4	49	4	52	ქარელი . .	4	24	4	31
კასპი . . .	5	24	5	29	გორი . . .	5	4	5	19
გრაკალი. .	6	—	6	3	გრაკალი . .	5	46	5	51
	საღამოთი					დ ი ლ ი თ			
გორი. . .	6	31	6	45	კასპი. . . .	6	18	6	24
ქარელი. . .	7	18	7	24	ქსანი. . . .	6	55	6	59
გომი . . .	7	53	8	1	მცხეთა. . .	7	24	7	32
ხაშური . . .	8	24	8	38	აეკალა . .	7	55	7	58
სურამი . .	8	50	—	—	ტფილისი .	8	24	—	—

განცხადებანი

ᲙᲔᲠᲫᲝ ᲔᲥᲘᲛᲘ

ᲞᲠᲔᲞᲐᲠᲐᲢᲘᲡᲗᲕᲘᲡ

არჩენს ელექტროონიოა: ფარაბურ და გალვანისებურ ხელის, ფეხის სიდამბლეს, ნერვების სნეულებას, ნეკრესის ქარსა და კონტრაგრას (გაზაკის ნასკეს); არჩენს აგეთვე სიდამბლისაგან ყრუდ, ბრ. და მუნჯად ჩაკარდნილთა.

ამას გარდა სწამლობს დეკ. სნეულებასა და სიფილისსა.

ავადმყოფებს მიიღებს ყოველ-დ. დილით 9 საათიდგან 12 საათ. და საღამოთი 7—8 საათამდე. ... ᲮᲝᲜ ᲙᲣᲪᲘᲐᲨᲘ, მიხეილის ქუჩაზე, ... ᲮᲐᲜᲗᲐᲠᲘᲡ ᲡᲐᲮᲚᲘ, № 103. (4—

დაიბეჭდა და ისყიდება გრ. ... ᲙᲘᲐᲜᲘᲡ ᲬᲘᲒᲜᲘ ᲛᲐᲚᲐᲮᲘᲐᲜᲘᲡ და ᲬᲘᲗᲮᲘᲗᲘᲡ ᲡᲐᲮᲝᲒᲐᲓᲔᲑᲘᲡ ᲡᲐᲛᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ ᲨᲘ:

ᲡᲐᲣᲙᲔᲗᲔᲡᲝ ᲪᲝᲜᲓᲐ

შედგენილი და ახლად შესწორებული გიორგი წერეთლისა.

გამოცემა Ზ. ᲭᲣᲭᲣᲜᲐᲫᲘᲡᲐ

ᲤᲐᲡᲘ ᲔᲠᲗᲘ ᲐᲒᲐᲖᲘ

დაკეწეული გასეადეკ სრულიად უმიმარის

ᲕᲔᲦᲔᲓᲠᲘᲡ ᲡᲐᲘᲠᲙᲔᲒᲘᲡᲐ,

რომელიც ბევრად განკარგულია და გაუმჯობესებული, თეთრი ალი აქვს და ფრიად ... ᲛᲐᲒᲐᲖᲘᲐᲨᲘ ᲞᲝᲠᲜᲘᲡ. ნარდად მყიდველთ ბევრი დაეთმობათ.

ᲥᲐᲠᲮᲐᲜᲐ

Ზ. Გ. ᲢᲔᲠ-ᲐᲡᲐᲢᲣᲠᲝᲡᲘᲡᲐ ᲓᲐ ᲐᲕ. ... ᲔᲠᲐᲖᲔ, ᲢᲤᲘᲚᲘᲡᲘᲡ ᲥᲐᲚᲐᲥᲨᲘ. (50—37)

КАКАО БЕЗЪ МАСЛА
С. СІУ и К°

ᲬᲔᲠᲐ-ᲙᲘᲗᲮᲕᲘᲡ ᲒᲐᲛᲐᲕᲠᲔᲚᲔᲑᲔᲚᲘ ᲡᲐᲖᲝᲒᲐᲓᲝᲔᲑᲘᲡ

ᲬᲘᲒᲜᲗ-ᲡᲐᲤᲣᲚᲝᲨᲘ

(Дворцовая ул., Караванъ-Сарай Земельн. Банка, № 109, 11

ᲘᲬᲧᲔᲑᲐ ᲧᲝᲕᲔᲚ ᲒᲐᲠᲔ ᲬᲘᲒᲜᲘ, რაც ᲓᲦᲔᲛᲓᲔ ᲓᲐᲑᲔᲭᲓᲘᲚᲘ ᲥᲐᲠᲗᲣᲚᲘᲜᲖᲔ და გასასყიდად კიდევ მოიტანება, და გარდა ამისა ახლად შეკრებილი წიგნები:

	მან.	კ.
ანანი ბაბაზე საკერი, გ. ტატიშვილისა	,,	
ბაუნების მოკლენანი, ს. მესტატიშვილისა	,,	
ფშაური ლექსები, ბ. «ივერიისა» ბეჭდილნი.	,,	
ᲑᲐᲛᲓᲚᲘᲢᲘ, ᲢᲠᲐᲒᲔᲓᲘᲐ ᲨᲔᲛᲬᲘᲜᲐᲠᲘᲡᲐ, ᲘᲠᲒᲔᲚᲘᲡᲗᲐᲠᲘᲡ ᲜᲐᲗ. ი. მაჩაბლის მიერ	,,	
ᲭᲐᲓᲐᲠᲘᲐᲜᲘ და მოძღვრებანი ᲐᲛᲑᲠᲝᲡᲘᲡ ᲜᲔᲙᲠᲔᲡᲘᲡᲐᲡ, ᲐᲚᲔᲥᲡᲘᲡᲫᲔ ᲔᲠᲔᲚᲘᲡᲐᲒᲐᲜ ᲒᲐᲛᲝᲪᲔᲛᲣᲚᲘ	,,	
ᲡᲐᲣᲑᲐ-ᲡᲘᲚᲘᲡᲜᲘ ᲝᲠᲑᲔᲚᲘᲐᲜᲘᲡ ᲚᲔᲥᲡᲘᲙᲝᲜᲘ, ᲐᲚᲔᲥᲡᲘᲡᲫᲔ ᲔᲠᲔᲚᲘᲡᲐᲒᲐᲜ ᲒᲐᲛᲝᲪᲔᲛᲣᲚᲘ . . .	3	
ᲡᲐᲛᲨᲠᲝᲚᲝᲜᲘ წიგნი ᲒᲘᲡᲢᲠᲣᲜᲘ რᲯᲣᲚ-ᲛᲔᲯᲣᲚᲘᲡᲐᲡ (ᲠᲣᲡᲣᲚᲘ ᲬᲘᲜᲐᲨᲘ)	3	
ᲡᲐᲣᲒᲣᲜᲗᲔᲡᲝ ᲪᲝᲜᲓᲐ ᲒᲘᲝᲠᲒᲘ ᲬᲔᲠᲔᲗᲔᲚᲘᲡᲐ ᲛᲔᲝᲠᲔ ᲒᲐᲛᲝᲪᲔᲛᲘᲡᲐ Ზ. ᲭᲣᲭᲣᲜᲐᲫᲘᲡᲐ. .	,,	

Доз. цен. Тиф., 16 марта 1888 г. Типографія А. А. Михельсона, Гол. Проспектъ въ д. Читахова. რედაქტორი და გამომცემელი ᲘᲚᲘᲐ ᲭᲐᲕᲩᲐᲕᲫᲔ